

Наталія Назаренко

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови
аціональна академія Державної прикордонної служби України імені
Богдана Хмельницького, Хмельницький, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-6100-4193>
nata882008@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ІНШОМОВНОГО ФАХОВОГО СПІЛКУВАННЯ

У статті досліджено особливості підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до іншомовного фахового спілкування.

У результаті анкетування, інтерв'ювання та бесід встановлено, що реальна ступінь практичної значущості іноземної мови полягає в усвідомленні майбутніми офіцерами-прикордонниками необхідності практичного володіння нею. Доведено, що вони пов'язують знання мови, перш за все, з професійними мотивами, вважають важливим засобом професійного спілкування і діяльності, подальшого професійного самовдосконалення та особистісного розвитку за рахунок можливості ознайомлення із зарубіжними джерелами інформації, досягненнями зарубіжної науки та культури, а також безпосереднього спілкування з носіями мови.

З метою визначення основних комунікативних потреб виокремлено основні сфери та види спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників, встановлено перелік типових комунікативних ситуацій та основних соціально-комунікативних ролей у сферах професійного та непрофесійного спілкування, що сприяло конкретизації мовного та мовленнєвого навчального матеріалу, необхідного для включення у зміст курсу з іноземної мови, націленого на формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Виявлено комунікативні наміри майбутніх офіцерів-прикордонників та причини, що ускладнюють використання ними іноземної мови у професійних цілях.

Зроблено висновок, що за умови забезпечення професійної спрямованості навчання, розроблення комплексу професійно-орієнтованих ситуативних завдань, моделювання у навчальному процесі ситуацій реального спілкування, імітаційного моделювання соціально-рольового контексту навчально-професійних ситуацій, що передбачають реалізацію комунікативних намірів майбутніх офіцерів-прикордонників у всіх видах мовленнєвої діяльності, систематичного відпрацювання ними алгоритмів основних типів діалогічного висловлювання в офіційних та неофіційних сферах спілкування, формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, іншомовної зокрема, буде відбуватись ефективно.

Ключові слова: підготовка; іншомовне фахове спілкування; професійна спрямованість навчання; майбутні офіцери-прикордонники; іншомовна комунікативна компетентність; комунікативні потреби; комунікативні наміри.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Сучасні тенденції освіти в суспільно-політичних та економічних умовах нашої країни вимагають безперервного підвищення професійної кваліфікації та якості підготовки фахівців для Державної

прикордонної служби України (ДПСУ), які б могли гідно представляти нашу державу перед світовим співтовариством.

Освітній процес у Національній академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького (НАДПСУ) має певні особливості. Майбутнім офіцерам-прикордонникам необхідно опанувати великий обсяг інформації не тільки з дисциплін циклів гуманітарної та соціально-економічної, природничо-наукової та фундаментальної підготовки, але й – з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. НАДПСУ – це багатопрофільний навчальний заклад третього рівня акредитації, що здійснює базову підготовку різних категорій персоналу для ДПСУ, де реалізується трирівнева система підготовки офіцерських кадрів. Перший рівень (тактичний): підготовка здійснюється за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» на факультетах «Охорони та захисту державного кордону», «Правоохоронної діяльності», «Іноземних мов і гуманітарних дисциплін» та «Інженерно-технічному» за спеціальностями «Безпека Державного кордону», «Право», «Правоохоронна діяльність», «Філологія», «Психологія», «Телекомунікації та радіотехніка», «Автомобільний транспорт». Другий (оперативно-тактичний) і третій (оперативно-стратегічний) рівні: підготовка здійснюється за освітньо-кваліфікаційним рівнем «магістр» на факультеті «Підготовки керівних кадрів» за спеціальностями «Безпека Державного кордону», «Право», «Військове управління», «Правоохоронна діяльність», «Філологія», «Автомобільний транспорт» та «Національна безпека».

У цьому контексті створення сучасної системи підготовки персоналу Державної прикордонної служби, яка б відповідала самим високим міжнародним стандартам, стало першочерговим завданням. Тому поліпшення якості їх підготовки набуває особливої значущості, що вимагає систематичного вдосконалення навчального процесу, активізації творчих здібностей курсантів, залучення їх до дослідницької роботи, формування професійної компетентності, необхідної у їхній повсякденній діяльності.

У зв'язку з посиленням практичного спрямування підготовки фахівців, формуванням у них навичок та розвитком умінь використовувати набуті знання на практиці, слід зазначити, що майбутній офіцер-прикордонник повинен досконало володіти не лише знаннями прикордонного контролю, тактики прикордонної служби та оперативно-розшукової роботи, але й брати участь у міжнародних тренінгах, ділових іграх, спільних патрулюваннях кордону; вільно спілкуватися англійською мовою з іноземцями у різних службових ситуаціях; здійснювати обробку інформації іноземною мовою, перевірку документів та транспортних засобів іноземних громадян, які перетинають Державний кордон України; проводити з ними інтерв'ювання тощо.

Тому, підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників передбачає пошук нових шляхів до ефективного оволодіння іноземною мовою професійного спрямування, що в свою чергу і сприятиме підвищенню професійного рівня відповідно до сучасних стандартів.

Значна увага приділяється аспектам розвитку комунікативної компетентності, що визначає зміст і структуру програми комунікативної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Комунікативна компетентність майбутнього офіцера-прикордонника передбачає: високий рівень практичного володіння мовою (державною і першою іноземною); володіння мовою на варіативно-адаптивному рівні залежно від конкретної професійної ситуації; володіння засобами усного і писемного мовлення, засобами і прийомами успішної ділової комунікації; володіння другою іноземною мовою на базовому рівні [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі комунікативної компетентності приділяють увагу вітчизняні та зарубіжні вчені в галузі педагогіки і психології: Т. І. Дементьева, Ю.М. Ємельянов, М.М. Заброцький, С. Д. Максименко, І. Р. Максимова, А. М. Москаленко, Л. О. Савенкова, Ю. П. Федоренко, Ю. С. Федоренко, Л. Л. Хоружа, S. Blum-Kylka, M. Canale, K. Korhonen, E. Levenstone, S. Savignon, M. Swain, E. Tarone. Розробкою питань комунікативної підготовки фахівців опікуються: Д. М. Годлевська,

Р. О. Гришкова, С. В. Козак, В. А. Лівенцова, В. О. Назаренко, О. О. Павленко, І. М. Чемерис.

У цілому, проведений нами аналіз наукових праць дає можливість констатувати, що на сучасному етапі накопичений певний досвід щодо вивчення проблеми формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. Проте, особливості підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до іншомовного фахового спілкування практично не досліджувались.

Метою статті є визначення особливостей підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до іншомовного фахового спілкування.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань:

визначення основних комунікативних потреб майбутніх офіцерів-прикордонників у сфері їх професійної діяльності та спілкування;

встановлення ступеня практичної значущості іноземної мови у сфері майбутньої професійної діяльності офіцерів-прикордонників;

виявлення комунікативних намірів майбутніх офіцерів-прикордонників та причин, що ускладнюють їхнє іншомовне спілкування у професійних цілях.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З цією метою було проведено констатувальний експеримент, у якому взяли участь 679 курсантів I-IV курсів спеціальностей «Безпека Державного кордону», «Право», «Правоохоронна діяльність», «Філологія», «Психологія», «Телекомунікації та радіотехніка», «Автомобільний транспорт» НАДПСУ.

Для вирішення завдань констатувального експерименту ми використовували методи: діагностичні, педагогічного спостереження за комунікативними намірами, ситуаціями та способами реалізації рольових функцій іншомовного спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників у сфері їхньої професійної діяльності; опитування, бесіди, інтерв'ювання, тестування, анкетування з метою виявлення рівня сформованості комунікативної

компетентності; наукове спостереження за навчальним процесом з іноземної мови у майбутніх офіцерів-прикордонників.

Головним питанням нашої анкети було визначення рангу перспективних можливостей майбутнього офіцера-прикордонника, який володіє іноземною мовою. Опрацювавши та класифікувавши відповіді респондентів, ми склали матрицю рангів та визначили ранг кожної з основних перспективних можливостей майбутніх офіцерів-прикордонників. Іноземна мова розглядається майбутніми офіцерами-прикордонниками як важливий засіб, що забезпечує успіх та престиж їхньої професійної діяльності. Суттєво, що саме з фактом вільного спілкування з носіями мови (ранг 1), мати високооплачувану роботу (ранг 2), повноцінно співпрацювати в інтернаціональному колективі (ранг 3), мати роботу, що подобається (ранг 4), максимально виявляти свої професійні здібності й досягти успіху (ранг 5) пов'язані, в першу чергу, мотиви практичного володіння іноземною мовою майбутніми офіцерами-прикордонниками.

У другу чергу, знання іноземної мови респонденти пов'язують з можливістю перспективного зросту в майбутньому (ранг 6), подальшого професійного самовдосконалення та особистісного розвитку (ранг 7), ефективного спілкування й комунікації із зарубіжними партнерами (ранг 8). Найменш привабливими для респондентів виявилися перспективи, пов'язані з бажанням бути в курсі міжнародних подій і нових наукових досягнень та проживання за кордоном.

Це означає, що, повністю усвідомлюючи необхідність практичного володіння іноземною мовою, майбутні офіцери-прикордонники пов'язують її знання, перш за все, з професійними мотивами. Вони розглядають знання іноземної мови як важливий засіб професійного спілкування і діяльності. Крім того, іноземна мова для майбутніх офіцерів-прикордонників є засобом подальшого професійного самовдосконалення та особистісного розвитку за рахунок можливості ознайомлення із зарубіжними джерелами інформації,

досягненнями зарубіжної науки та культури, а також безпосереднього спілкування з носіями мови.

Загалом, отримані в результаті анкетування дані свідчать про те, що для майбутніх офіцерів-прикордонників практичне оволодіння іноземною мовою у постійно зростаючому інформаційному обсязі та новому професійному контексті все більш актуалізується.

З метою визначення основних комунікативних потреб майбутніх офіцерів-прикордонників у сфері їхньої професійної діяльності та спілкування ми використовували методику визначення комунікативних потреб, запропоновану Дж. Манбі [2, с. 35]. Для отримання інформації, необхідної для визначення комунікативних потреб майбутніх офіцерів-прикордонників у сфері їхньої професійної діяльності та спілкування, нами було проведено соціологічне опитування (у вигляді безпосередньої усної бесіди, інтерв'ю, письмового анкетування). При цьому нас цікавили показники щодо факторів екстралінгвістичного та лінгвістичного характеру, а саме: відомості про сфери професійної діяльності майбутніх офіцерів-прикордонників; ситуації їх професійного та непрофесійного спілкування, іншомовного зокрема; спілкування з іноземцями; канали комунікації; комунікативні акти тощо.

Респондентам було запропоновано анкету № 2 з метою виявлення якісних та кількісних характеристик спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників та іншомовного зокрема. Анкета № 2 складалась із запитань, спрямованих на визначення: сфер спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників; видів спілкування (індивідуальне, групове, публічне); типових ситуацій спілкування; характеру відносин (офіційні, напівофіційні, неофіційні); соціально-комунікативних ролей у непрофесійній та професійній сферах спілкування.

Отримані в результаті анкетування дані були оброблені, і відповідно до поставлених завдань, представлені та проаналізовані нижче. На констатувальному етапі дослідження респондентам було запропоновано перелік сфер спілкування для того, щоб вони визначились, де їм доводиться частіше всього використовувати іноземну мову. Найбільш розповсюдженими сферами

спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників із носіями іноземної мови є професійно-трудова (87 %), наукова та навчальна (53 %), де респонденти постійно використовують практичні знання з іноземної мови. Разом з тим, соціально-побутова (39 %), соціокультурна (35 %), громадська (26 %) сфери спілкування також є важливими для фахівців визначеного нами контингенту. Важливість цих непрофесійних сфер спілкування для майбутніх офіцерів-прикордонників обумовлена тим, що тематика їхніх контактів із носіями мови визначається не тільки професійною діяльністю, але й багатьма іншими факторами, що мають як глибокий психологічний, так і поверховий характер, що визначається соціально-віковим статусом, інтелектуально-емоційною активністю, особистими потребами та інтересами. Частота використання іноземної мови не досягає 100 % у жодній зі сфер спілкування, оскільки респондентам дозволялось зробити кілька виборів.

Зазначимо, що спілкування як складне переплетіння відносин комунікантів один з одним, їх ставлення до спільної діяльності та її результатів, до самих себе, одночасно постає і як показник уміння зрозуміти та об'єктивно оцінити один одного. На цій основі ми розрізняємо поняття “сфера спілкування” і “вид спілкування”. Під останнім мають на увазі особливу форму взаємодії та контакту комунікантів, що обумовлена їх соціальними позиціями [3, с. 89]. Ми запропонували респондентам виділити ті види спілкування, де вони частіше брали участь. Отже, серед видів спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників були виділені: офіційний індивідуальний контакт; неофіційна ділова індивідуальна бесіда; неофіційна вільна індивідуальна бесіда; неофіційна вільна групова бесіда; публічне спілкування.

Найменш розповсюдженим видом контактів майбутніх офіцерів-прикордонників є публічне спілкування (8 %), в той час як найбільш розповсюдженими є такі види спілкування як: неофіційна ділова індивідуальна бесіда (62 %), неофіційна ділова групова бесіда (43 %), неофіційна вільна групова бесіда (39 %) і неофіційна вільна індивідуальна (34 %). Це свідчить про те, що домінуючим у професійному та непрофесійному спілкуванні майбутніх

офіцерів-прикордонників є саме неофіційний реєстр спілкування. Тому неофіційна ділова бесіда є однією з провідних форм мовленнєвої взаємодії офіцерів-прикордонників.

Отже, отримані нами факти про види спілкування респондентів можна пояснити тим, що саме неофіційна ділова бесіда дозволяє майбутнім офіцерам-прикордонникам непримусово розпочати розмову за конкретною тематикою, зацікавити співбесідника. Майбутні офіцери-прикордонники висловили єдину думку про те, що успіх більшості професійно орієнтованих угод та договорів, головним чином, залежить від результатів неофіційної ділової бесіди, хоча їх остаточне укладання та підписання контрактів здійснюється в рамках інших видів спілкування – офіційного індивідуального контакту (31 %) та офіційної групової бесіди (25 %). Крім того, сам процес неофіційної ділової бесіди, як підкреслювали респонденти, містить для них особливі труднощі, оскільки передбачає швидку зміну теми розмови, що вимагає знань достатньо великої кількості одиниць професійної та непрофесійної лексики, а також уміння розпочинати, підтримувати й закінчувати бесіду, логічно викладати свої думки, стимулювати доброзичливу атмосферу взаємодії на основі використання широкого спектру висловлювань подяки, побажань, порад, сподівань і тощо.

Як було нами зазначено, конкретизація потреб майбутніх офіцерів-прикордонників у спілкуванні з партнерами передбачає, окрім визначення сфер та видів спілкування, також і виявлення типових ситуацій та комунікативних намірів, що виникають у рамках цих ситуацій. Під типовою комунікативною ситуацією ми розуміємо методичну модель контактів, у якій реалізуються мовленнєві дії комунікантів у типових соціально-комунікативних ролях [4, с. 57]. Беручи за основу дане визначення, ми запропонували респондентам відібрати типові комунікативні ситуації, де їм часто доводилось використовувати іноземну мову як засіб професійного та непрофесійного спілкування. Найчастіше майбутні офіцери-прикордонники беруть участь у таких комунікативних ситуаціях як використання комп'ютера (89 %), робота перекладачем (78 %), телефонні переговори (63 %), відправлення

кореспонденції (52 %), організація ділових зустрічей (41 %) професійної сфери іншомовного спілкування та покупки в магазині (87%), телефонна розмова (75 %), у готелі (71 %), в аеропорту (69 %), відвідування театру, виставки тощо (51 %) непрофесійної сфери іншомовного спілкування.

Визначення основних сфер та видів спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників, а також встановлення переліку типових комунікативних ситуацій їх професійної та непрофесійної життєдіяльності зумовило конкретизацію мовного та мовленнєвого навчального матеріалу, необхідного для включення у зміст курсу з іноземної мови, спрямованого на формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Водночас, виявлення типових комунікативних ситуацій дозволило нам у результаті бесіди визначити номенклатуру основних соціально-комунікативних ролей майбутніх офіцерів-прикордонників, які вони виконують у рамках професійної (доповідач на конференції, перекладач, начальник відділення дільничних інспекторів прикордонної служби, старший інспектор прикордонної служби, начальник відділення прикордонної служби, заступник начальника відділу прикордонної служби) та непрофесійної (покупець, клієнт, абонент, пасажир, співбесідник, турист, відвідувач культурного закладу) сфер іншомовного спілкування. Виконання майбутніми офіцерами-прикордонниками різних ролей вимагає відповідної підготовки та тренінгу щодо ведення різного типу офіційних та неофіційних діалогів, індивідуальних та групових бесід [5; 6].

Виявлення типових ролей майбутніх офіцерів-прикордонників сприяло систематизації їхнього активного та пасивного словника, а також забезпеченню соціально-рольової спрямованості всіх видів мовленнєвої діяльності у вивченні іноземної мови.

Слід підкреслити, що виявлені у процесі анкетування, інтерв'ювання та бесіди типові комунікативні ситуації, виділені в них соціально-комунікативні ролі дозволили не тільки визначити й систематизувати мовний та мовленнєвий матеріал, а й встановити найтипівіші комунікативні наміри, що відповідають

критерію, обґрунтованому як “необхідні та достатні для спілкування, релевантного реальному” [7, с. 78]. Комунікативний намір ми розглядаємо як фактор, що забезпечує мотиваційну фазу спілкування [8].

Респонденти найчастіше реалізовували чотири блоки комунікативних намірів за допомогою засобів іноземної мови: інформування, оцінки, регулювання, встановлення контакту. При цьому вони конкретизували їх у вигляді наступного набору мовленнєвих інтенцій: бажання повідомити визначену інформацію; запит інформації, що цікавить; зміна чи посилення поглядів та ідей співбесідників; створення певних відносин між співбесідниками та іншими людьми; підтримання бесіди та діалогу згідно з правилами етикету; бажання розважити співбесідника, привернути його увагу до себе, до інших людей чи фактів; дослідження рівня обізнаності інформаційного поля, що цікавить обидві сторони; бажання спілкуватись; бажання заповнити паузу; відволікти свою увагу від неприємних думок за допомогою розмови з ким-небудь тощо.

Визначивши типові комунікативні наміри респондентів, ми намагались встановити, наскільки успішно вони їх реалізують у своєму практичному досвіді використання іноземної мови. З цією метою ми звернулись до наступного завдання констатувального етапу дослідження, що передбачав виявлення причин, які ускладнюють іншомовне спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників у професійних цілях. Для цього в рамках відповіді на друге запитання анкети № 1, респондентам пропонувалось виявити значущість запропонованих причин у порядку їхнього зростання, тобто ранжування. За допомогою отриманих експертних оцінок була побудована матриця рангів. Причина з найменшою сумою рангів, розглядалась як найбільш значуща. Усі інші, знижуючись за значущістю, розташовувались у порядку зростання їхньої рангової суми.

Серед причин, що ускладнюють іншомовне спілкування у професійних цілях, майбутні офіцери-прикордонники, в першу чергу, виділили: несформованість професійного лексикону (ранг 1), низький рівень підготовки

до іншомовного спілкування із зарубіжними партнерами (ранг 2), невміння вести бесіду іноземною мовою (ранг 3), несформованість іншомовної усної мовленнєвої діяльності (ранг 4), відсутність навичок побудови діалогічного мовлення (ранг 5), тобто того необхідного арсеналу засобів, що забезпечує успішність їх професійно орієнтованого спілкування та взаємодії з іноземними колегами та партнерами.

У другу групу причин, що знижують ефективність іншомовного спілкування, респонденти віднесли: неволодіння культурою іншомовного спілкування (ранг 6), боязнь говоріння іноземною мовою (ранг 7), недостатній рівень розвитку комунікативних здібностей, навичок та вмінь (ранг 8). Ці причини, як бачимо, відносяться до техніки володіння усним іншомовним мовленням, що не менше цікавить майбутніх офіцерів-прикордонників.

У третю групу причин, згідно з думкою майбутніх офіцерів-прикордонників, які взяли участь в експериментальному дослідженні, входять ті, що стосувались недоліків володіння ними окремими видами іншомовної мовленнєвої діяльності: невміння читати іноземну літературу (ранг 9), неволодіння письмовим іншомовним мовленням (ранг 10), недостатній словниковий запас соціокультурної лексики (ранг 11), незнання ділової іноземної мови (ранг 12). Проте, цими видами іншомовної мовленнєвої діяльності, як показала наступна за анкетуванням бесіда, майбутні офіцери-прикордонники володіють дещо ефективніше, ніж усними видами бесіди, полілогу та діалогу.

У результаті, зіставивши між собою дані про типові комунікативні наміри респондентів з реальними ускладненнями щодо їхньої реалізації у використанні іноземної мови в контексті професійної та непрофесійної сфер спілкування, ми виявили необхідність у відпрацюванні алгоритмів діалогічного висловлювання майбутніх офіцерів-прикордонників у рамках офіційного та неофіційного спілкування іноземною мовою.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Таким чином, результати анкетування, інтерв'ювання та бесід дозволили встановити, що реальна міра практичної значущості іноземної мови полягає в усвідомленні майбутніми офіцерами-прикордонниками необхідності практичного володіння нею. Вони пов'язують її знання, перш за все, з професійними мотивами. Для майбутніх офіцерів-прикордонників знання іноземної мови – це важливий засіб професійного спілкування і діяльності. Крім того, іноземна мова для них є засобом подальшого професійного самовдосконалення та особистісного розвитку за рахунок можливості ознайомлення із зарубіжними джерелами інформації, досягненнями зарубіжної науки та культури, а також безпосереднього спілкування з носіями мови.

З метою визначення основних комунікативних потреб було визначено основні сфери та види спілкування майбутніх офіцерів-прикордонників, встановлено перелік типових комунікативних ситуацій та основних соціально-комунікативних ролей у сферах професійного та непрофесійного спілкування, що сприяло конкретизації мовного та мовленнєвого навчального матеріалу, необхідного для включення у зміст курсу з іноземної мови, націленого на формування комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. Було виявлено комунікативні наміри майбутніх офіцерів-прикордонників та причини, що ускладнюють використання ними іноземної мови у професійних цілях.

Отже, за умови забезпечення професійної спрямованості навчання, розробки комплексу професійно-орієнтованих ситуативних завдань, моделювання у навчальному процесі ситуацій реального спілкування, імітаційного моделювання соціально-рольового контексту навчально-професійних ситуацій, що передбачають реалізацію комунікативних намірів майбутніх офіцерів-прикордонників у всіх видах мовленнєвої діяльності, систематичного відпрацювання ними алгоритмів основних типів діалогічного висловлювання в офіційних та неофіційних сферах спілкування, формування

комунікативної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, іншомовної зокрема, буде відбуватись ефективно.

Проведене дослідження не вичерпує всіх питань окресленої проблеми. Спеціального дослідження потребує проблема формування комунікативної компетентності офіцерів-прикордонників у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Список використаних джерел

1. Освітньо-професійна програма на випускника НАДПСУ ім. Б. Хмельницького. Рівень вищої освіти. Перший (бакалаврський) рівень : Спеціальність 252 «Безпека державного кордону». Хмельницький, 2017. 96 с.
2. Munby J. Communicative Syllabus Design. Cambridge University Press, 1978. 232 p.
3. Chomsky N. Language and mind. N.Y. : Harcourt, Brace and World, 2002. 164 p.
4. Brumfit Ch.J. Communicative Methodology in Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 166 p.
5. Гапонова В. М. Назаренко Н.С. English for Professional Communication (Англійська мова для професійного спілкування) : навч. посіб. Хмельницький : Видавництво Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького, 2012. 206 с.
6. Назаренко Н.С., Берестецька Н.В. Навчання професійної лексики майбутніх офіцерів-прикордонників. Мовна підготовка працівників ОВС до проведення фінальної частини Євро-2012 в Україні : тези доп. міжвуз. наук.-практ. конф. (Київ, 24 лют. 2011р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2011. С. 39–41.
7. Hymes D. H. On communicative competence. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 2001. 213 p.
8. Littlewood W. Communicative Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 108 p.

References

1. Osvitnio-profesiina prohrama na vypusknika NADPSU im. B. Khmelnytskoho. Riven vyshchoi osvity – Pershyi (bakalavrskyi) riven : Spetsialnist 252 “Bezpeka derzhavnoho kordonu” (2017) [Educational and professional program for the graduate of NASBGSU named after B. Khmelnytskyi. Level of Higher Education – First (bachelor) level: Specialty 252 «State Border Security»]. Khmelnytskyi, 96 p. [in Ukrainian]
2. Munby J. (1978). Communicative Syllabus Design. Cambridge University Press, 232 p. [in English]
3. Chomsky N. (2002). Language and mind. N.Y. : Harcourt, Brace and World, 164 p. [in English]
4. Brumfit Ch. J. (1998). Communicative Methodology in Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 166 p. [in English]
5. Haponova V. M. and Nazarenko, N. S. (2013). Anhliiska mova dlia profesiinoho spilkuvannia [English for Professional Communication], Khmelnytskyi, The National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after Bohdan Khmelnytskyi, 236 p. [in Ukrainian]
6. Nazarenko N. S. and Berestetska, N. V. (2011). Navchannya profesiynoyi leksyky maybutnikh ofitseriv-prykordonnykiv. Movna pidhotovka pratsivnykiv OVS do provedennia finalnoi chastyny Yevro-2012 v Ukraini [Teaching professional vocabulary to future borderguard

officers. Language training to experts of internal affairs on the thresholds of the final part of EURO-2012]. International Scientific Conference, February 24th, 2011, The National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine, P. 39–41. [in Ukrainian]

7. Hymes D.H. (2001). On communicative competence. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 213 p. [in English]

8. Littlewood W. (2003). Communicative Language Teaching. Cambridge : Cambridge University Press, 108 p. [in English]

Nataliia Nazarenko. Peculiarities of Future Officers-Border Guards' Training to Professional Foreign Language Communication

The article deals with the peculiarities of future officers-border guards' training to professional foreign language communication.

As a result of questionnaires, interviews and conversations, it has been established that the real measure of practical significance of the foreign language for future officers-border guards is recognizing the necessity of practical language knowledge. It has been proved that future officers-border guards associate language knowledge, above all, with professional motives, consider it to be the important means of professional communication and activities, further professional self-improvement and personal development through the possibility of familiarizing with foreign sources of information, the achievements of foreign science and culture, as well as direct communication with native speakers.

In order to identify the main communicative needs, the main areas and types of communication between future border guards have been determined, a list of typical communicative situations and the main social and communicative roles in the areas of professional and non-professional communication have been pointed out. That contributed to the specification of the language and linguistic material which was necessary for including it into the contents of the foreign language course aimed at forming the communicative competence to future officers-border guards.

The communicative intentions of future officers-border guards and the reasons that make it difficult to use their foreign language for professional purposes have been revealed.

It has been concluded that providing professional orientation of training, developing a complex of professionally oriented situational tasks, modeling real-life communication situations in the learning process, simulating the socio-role context of educational and professional situations which involve the implementation of communicative intentions of future officers-border guards in all types of speech activity, systematic repeating of the algorithms of the main types of dialogical statements in official and informal spheres of communication, the formation of communicative competence, foreign language competence in particular, to future officers-border guards, will be effective.

Key words: training; professional foreign language communication; professional orientation of teaching; future officers-border guards; foreign language communicative competence; communicative needs; communicative intentions.